

Філіпчук Н.
м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ І.А.ЗЯЗЮНА В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ

Постановка проблеми. Стратегія творення сучасної «нової української школи» має передусім передбачати утвердження пріоритетності завдань щодо розвитку громадянина як високоморальної, інтелектуальної і патріотичної особистості, що є носієм української культури, духовної традиції, національної пам'яті. Адже освіта, яка ґрунтується лише на професійних компетентностях, без виховних ідеалів не зможе забезпечити належний розвиток і прогрес людини і суспільства. Формування ціннісних орієнтирів і громадянської самосвідомості мусить здійснюватися насамперед на історичному досвіді, спадщині національної культури, героїці і звитягах власного народу, на ідеалах свободи, суверенності і соборності України.

Основна мета. Визначаючи основні шляхи реформування сучасної української освіти, слід виокремити сутнісні аспекти завдань оновлення національної школи, сформовані на початку нашої Незалежності в Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»). У ній наголошувалося про необхідність «подолання девальвації загальнолюдських гуманістичних цінностей та національного нігілізму, відірваності від національних джерел», а «національна спрямованість освіти полягає у невіддільності освіти від національного ґрунту, її органічному поєднанні з національною історією і народними традиціями, збереженні та збагаченні культури українського народу».

(1) Хоча на шляху реалізації цих суспільно значущих завдань здійснено чимало продуктивних кроків у політично-правовій, науково-методологічній, організаційно-педагогічній, навчально-методичній сферах, актуалізовано низку важливих культурно-освітніх проблем, слід визнати про недостатні зусилля держави, громадянського суспільства, наукових, освітньо-виховних інституцій щодо виховання національно свідомої, конкурентоспроможної і патріотично налаштованої української спільноти. У суспільній свідомості продовжують зберігатися ознаки живучості тоталітарних, ідеологічних, політичних рудиментів, що передусім зумовлено бездержавним статусом України, денационалізаційними процесами, нищенням національної української культури, мови, історії, традиції. Серед багатьох чинників, які реально

покликані змінювати недосконалі процеси і підходи до формування національно-культурної ідентичності і світоглядних ціннісних орієнтирів, важливе місце в освітній політиці має бути відведено культурним, мистецьким, історико-краєзнавчим інститутам як засадничим сферам у реалізації Стратегії національно – патріотичного виховання молоді на період до 2020 року.

Основний зміст. Проблема «насичення» освіти культурою стала визначальним напрямом у творчості відомого вченого-педагога Івана Зязюна. У «Педагогічній майстерності» він писав: «Освіта не зводиться ні до суми знань, ні до набору певних дій.. Основна мета і продукт освіти – людина, яка володіє логікою науки, культурою..». (2) Для сучасної освіти інтеграція з культурними інституціями є надзвичайно актуальним завданням. А індикаторами ефективності реалізації заходів із цієї проблеми є, зокрема, як зазначено в Стратегії, і збільшуваність відвідуваності закладів, що популяризують культурно- історичні та мистецькі традиції Українського народу, а також експозицій музеїв.(3) Безперечно, що роль музеїв виходить далеко за межі лише цього, хоча і надважливого, напрямку. Їхня місія полягає в підвищенні рівня знань, моральної, духовної вихованості, громадянськості суспільства, а також у державотворчих процесах. Тому відсутність, незатребуваність, невикористовуваність музеїв у соціокультурному середовищі дуже збіднюють його виховний, пізнавальний, творчий потенціал. І.Зязюн у період, коли в силу різних причин в Україні розпочалися процеси руйнування виховної інфраструктури, так писав про причини загострення сучасної кризи дитинства: «і якщо раніше в мікросоціумі налічувалось до 10-15 суб,ектів, котрі тією чи іншою мірою працювали з дітьми, підлітками та молоддю, то сьогодні їх практично немає». (4) Для якісних змін в українській освіті, культурі дуже важливо в умовах фінансово-економічної і політичної кризи унеможливити скорочення мережі закладів, зокрема музеїв України, які направлені на формування розвитку людини, її духовного, інтелектуального багатства. Адже саме вони зберігають унікальні колекції, експонати, предмети, значущі цінності й інформацію про світову, національну культуру та історію. Ефективне використання музейної справи для суспільного блага має стати пріоритетом культурної, науково-освітньої діяльності.

В освіті необхідне активне впровадження музейної педагогіки для удосконалення навчально-виховного процесу, долаючи негативну усталену практику відірваності культурного середовища від освітніх закладів. Від держави як від основного суб,екту культурної політики

залежить якість художнього життя суспільства, наскільки оптимально в інтересах людини і нації творитимуться головні компоненти – світогляд, світосприймання, світовідчуття та формування загальнонаціональної картини світу. Очевидно, що музейна педагогіка асоціюється передусім як галузь, що здійснює культурно-освітню діяльність, обслуговує школу, навчальні заклади через контакти з учнями, студентами, педагогами. Цей напрям є традиційним щодо функціонування саме такої форми комунікації, налагодження контактів і діалогу музейної установи з людиною. Проте цієї усталеної форми культурно-освітньої діяльності недостатньо, щоб давати характеристику музейній педагогіці. Важливим її складником має стати також науково-практична діяльність сучасного музею, що зорієнтована на вивчення культурної спадщини, її історичного, наукового, пізнавального, виховного, практичного характеру, передачу художнього досвіду через педагогічний процес.

Виховання громадянина – ось найбільш значуща місія музею і школи. В історичному аспекті вона уподібнюється до ролі античного театру, в якому виховання громадянськості було стержневою лінією творчості. Безперечно, сутність музейного середовища вже саме по собі містить потенціал для розвитку людини. Якими б поняттями не наділялися музейні функції, перші контакти музею і особистості формують педагогічну дію. Музейна педагогіка стає реальністю, коли людина набуває статусу учасника музейної комунікації, а працівник установи, ввійшовши в контакт з людиною не може не бути водночас і культурологом, і педагогом, і психологом, оскільки він розпочав діяти в ніші складної суспільної моделі – «людина-людина». Ефективність у цій сфері ставатиме кращою, коли зацікавлені суб'єкти надаватимуть її організованій й осмисленій дії. Тому, розглядаючи проблему оптимізації місця музейної педагогіки в суспільному вихованні, в освітніх, пізнавальних, наукових процесах необхідно розширити ареал бачення її сутності, враховуючи культурно-освітнє, наукове, світоглядне, практичне, цивілізаційне й громадянське призначення. Потрібна свідома синергія зусиль освітньо-наукових і культурно-художніх інститутів, направлена на формування в суспільстві поважного ставлення до цінностей музейної культури, підвищення її соціального статусу, вироблення позитивної мотивації у громадян, особливо молоді. Адже в умовах «мас-культурного» інформаційного перенасичення і звуження в Україні можливостей для використання учасниками освітнього процесу культурної інфраструктури, ускладнюється продуктивна комунікація. Традиційні способи і зусилля вмотивовувати відвідувачів часто не

спрацьовують для досягнення бажаних результатів. Треба володіти новітніми знаннями, належною інформацією, про суб'єктів-відвідувачів музеїв. Важливим аспектом для сучасної музейної педагогіки стає: вивчення(психологічне, соціальне, педагогічне, культурне, ідеологічне) очікуваної аудиторії, обізнаність із розвитком особистості, її інтересами, запитами, бажаннями і суспільними мотиваціями; оптимальний вибір музейних установ, зміст їхніх експозицій, програм, методик роботи; створення задля суспільних інтересів дієвої інфраструктури культурних, освітніх, громадських, самоврядних і владних інституцій.

Освітняни мають досконало володіти знаннями з історії музейної, музейно-педагогічної думки, а музейники – психолого-педагогічною культурою, соціальними проблемами. Отже, музейна педагогіка сьогодні потребує міждисциплінарних підходів, системи універсальних і специфічних знань з опертям на різні галузі життєдіяльності. Актуальним для вітчизняної освіти є впровадження досвіду ряду європейських держав, які розглядають роль музеїв як консолідаторів нації, будителів народного духу, інститутів національної пам'яті, оберегів і творців національної душі. Музеям відводяться важливі функції науково-просвітницького, освітнього, ідеологічного, державотворчого характеру, виконуючи етичні, естетичні та громадянські завдання. Музеї діють передусім як своєрідні центри духовної, інтелектуальної культури, патріотичного виховання народу. Незважаючи на природно-історичну різноманітність світу слід визнати універсальність «обов'язку» музейної педагогіки, яка стверджує, що «всі культури і цивілізації здатні внести свій доробок у сталий розвиток» для життя в гармонії Людини з Людиною і Природою. Для цього народи і держави мусять сприйняти гуманну цивілізаційну концепцію, яка опирається на цінність бути «відповідальним за все живе». Порядунок власної душі, національної культури й історії, традиції, ідеалів кожного народу є аксіомою й етичним правилом для сучасного світу. Цим культурним обробітком Особистості мусить бути перейнята і музейна педагогіка.

Висновки. В Україні, яка переживає сьогодні складні випробовування, доступ Народу до національної культури, правдивої історії стає чинником національної безпеки, оскільки від цього в значній мірі залежатиме рівень свідомості, патріотичного і громадянського виховання, Освіта і музеї, щоби консолідувати суспільство, мусять «говорити» із своїм народом однією мовою. Зміст, експозиції, подача матеріалів і оцінки не можуть мати полярне трактування історичних подій,

культурної спадщини, місця і ролі особистостей. **На рівні культурно-освітньої політики держави слід значно посилити і соціальний статус інститутів музеєзнавства, і роль музейної педагогіки у вихованні нації, а також осучаснити зміст й ідеологію музейної справи, спрямувавши їх на удосконалення національно-патріотичного виховання.**

Тому **перспектива педагогічних досліджень** має формуватися, зокрема, навколо значущих проблем ролі і місця: а) музейної педагогіки у націє-державотворчих процесах; б) національної і світової культурної цивілізаційної спадщини в освітніх стратегіях «нової української школи»; в) інноваційних форм, напрямів, засобів у навчально-виховному процесі у вимірі впровадження цінностей музейної педагогіки.

Список літератури:

1. Державна національна програма «Освіта». Україна ХХІ століття». – Київ.- «Райдуга», 1994. – С.7-9.
2. Педагогічна майстерність: Підручник/ За ред. І.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – С.147.
3. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки. [Електронний ресурс].-Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents>
4. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод. посіб.- К.: МАУП, 2000. – С.301.

*Фрадкіна Н.В.
м. Харків, Україна*

КОЗАЦЬКА МОДА В СУЧАСНІЙ ЕСТЕТИЦІ

Сучасний стан нашого суспільства характеризується зростанням етнічної свідомості народу, посиленням його інтересу до вітчизняної історії та культури. У цей період особливо вагомим значення набувають загальнокультурні фактори, що впливають на формування менталітету українців, збереження їх самобутності через рідну мову, традиційний одяг, звичаї та обряди предків.

Глибина та багатство української культури та традицій дійсно вражають. Сьогодні майже у кожного українця є вишиванка, а з кож-